

НАУЧНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ЗА ЕФЕКТИВЕН УПРАВЛЕНСКИ ПРОЦЕС

На 30 и 31 октомври 2009 г. в Стопанска академия “Д. А. Ценов” – Свищов се проведе междууниверситетска научно-практическа конференция на тема “Научно въздействие за ефективен управленски процес – проблеми и решения”.

Основните тематични направления, в рамките на които протекоха дискусиите, бяха следните:

- Връзката “университетска наука – практика” – проблеми и решения;
- Мотивация за участие в научноизследователски проекти;
- Междууниверситетско сътрудничество в научноизследователската дейност.

Участие взеха над 80 учени от 5 висши училища в България, както и представители на практиката. Конференцията беше организирана от ръководните екипи на електронното списание “Диалог”, сп. “Народностопански архив” и Център за практико-приложни изследвания “Бъров”.

Всички знаем за стремежа на ЕС към изграждане на икономика, базирана върху знания (формулиран в Лисабонската стратегия). Знаем и за целта, поставена на срещата на върха в Барселона през 2002 г. “до 2010 г. да се постигне насочването на 3% от БВП към научни изследвания”. За отбелязване е и това, че се планира приблизително две трети от разходите да бъдат извършвани от частния сектор на икономиката. Като основни инструменти за постигането на тази основна цел бяха маркирани обучението, изследванията и иновациите. Паралелно с това нарастването на финансовите ресурси, насочени към такива области, трябва да бъде съпроводено със значително подобряване на координацията в сферата на изследванията на европейско равнище. Крайната цел е да се повиши ефектът от паричните средства, които се предоставят за научни изследвания.

За оценяване и подпомагане на разработването на конкретни политики от държавите в ЕС в областта на изследванията се препоръчват няколко определящи показателя. Те са заложили и при оценката на сегашното състояние на научноизследователската дейност в България.

Единият от показателите измерва направените усилия от съответната страна за изграждане на устойчива икономика. При него се отчитат следните два компонента:

- създаване на нови знания и нови интелектуални продукти;
- разпространения на тези научни новости.

Вторият водещ показател включва:

- обща производителност на труда;
- постижения в науката и технологиите;
- използване на информационната инфраструктура;
- ефективност на образователната система.

Конкретната позиция на България, определена по тези показатели, е изключително притеснителна. В сравнение с другите държави от ЕС данните показват ниско общо ниво, което е сходно с това на страни като Румъния. Налице е дори и негативен растеж, който води до тревожно увеличаване на изоставането.

В националната стратегия за научни изследвания за периода 2005-2013 г. в раздела “Основни цели” и по-специално за стратегическите цели е заложило:

“Достигане и поддържане на висок икономически растеж чрез динамична икономика на знанието в съответствие с принципите на устойчивото развитие. ... Изграждане на благоприятна среда за научна дейност.” По-специално повишаването на ефективността (резултатността) и ефикасността (подобряване отношението резултат/вложени средства за постигането му) на научните изследвания в полза на социално-икономическата практика се очаква да стане чрез: “... концентриране на публичните инвестиции в определени ограничен брой приоритетни области за научни изследвания, ... стимулиране на частния сектор за провеждане на научна дейност, развитие на научния потенциал...”.

За съжаление обаче остава съмнението, че тези общи формулировки не успяват да доведат до реално повишаване на ефективността на научноизследователската дейност и да скъсат разстоянието между науката и практиката.

Всичко това ни насочва към търсенето на по-ефективна връзка “научни изследвания – индустрия” и “научни изследвания – общество”.

Провокирана от тази ключова потребност, проведената междууниверситетска конференция с домакин СА “Д. А. Ценов” – Свищов акцентира върху проблемите и възможните решения относно научното въздействие за повишаване ефективността на управленския процес.

Работните дискусии бяха организирани в три секции.

В първа секция презентациите на докладите и техните обсъждания преминаха през призмата на релацията “научни идеи – практически действия”. Някои от най-запомнящите се позиции, бяха застъпени в докладите: “Кризата – преодоляване или фалит”; “Системата на екологичния мениджмънт и нейният принос към доктрината устойчиво развитие”; “Производство на интелект и производство на кадри за бизнеса”; “Аеродинамизирането на икономическата наука”; “Връзката “наука - практика” и ролята на обучението по отрасловите специалности”; “Форумът на мениджърския екип (SMF) като посредник между науката и практиката”. В друга част от докладите беше разгледана и спецификата на връзката между университетите и практиката в условията на глобална криза.

В рамките на заключителното заседание участниците в тази секция се обединиха около следните идеи и предложения:

- Електронното списание “Диалог” да въведе рубрика “Регистър научни постижения”, в която да се публикува списък с научни разработки с подчертано практическа насоченост (от дисертационни трудове, от други монографични изследвания, от научноизследователски проекти), разработени от учени или колективи от СА.

- Да се създаде подходяща нормативна, финансова и институционална среда, задължаваща партньорството между фирмите и висшите училища по повод провеждането на студентските стажове.

- Да се организира научен форум относно възможното оптимизиране съдържанието на учебните курсове, като те вече да включват задължителна част и интерпретационна част, в която лекторът да обслужва конкретна студентска заинтересуваност или да представя резултати от свои научни наблюдения.

В рамките на втората секция доминираха доклади с насоченост към въпросите на установяване и внедряване на “най-добрите практики” при управлението

както на учебния процес, така и на научноизследователски проекти. Важни проблеми и решения проличаха от докладите: “Роля на научноизследователските проекти в сферата на висшето образование”; “Количествена оценка на мотивацията за участие в научноизследователски проекти”; “Управленски предизвикателства за осигуряване на ефективен учебен процес в дистанционна форма на обучение”; “Научно въздействие за увеличаване на познанията за бизнес”; “Разширяване на концепцията за бизнес-интелигентност чрез интелигентното предприятие”.

Заключителните резултати от работата на тази секция могат да се синтезират така:

- да се въведат схеми за мобилност на учените в бизнес-организациите;
- да се издигне нивото на управленската теория чрез съчетаване на конкретния (ситуационния) подход с общата методология, чрез активни методи на обучение и по-тясна връзка между управленската наука и практика;
- да се потърсят начини за вменияване в задължение на бизнеса да се грижи за образованието, да влага определен процент средства в обучението;
- да се внедрят работещи схеми за насърчаване на съвместната работа на учените с представители на практиката в реални икономически системи;
- да се издигне ролята на мениджмънта за преодоляване на секторния и утвърждаване на интегративния подход при управлението на кризите.

По време на работата на третата секция бяха дискутирани някои по-частни случаи, например:

- “Подготовката на IT-специалисти във ВУЗ: състояние, проблеми и решения”;
- “Публично-частно партньорство при обучението по бизнес-администрация: засилване на връзката “университет – бизнес”;
- “Връзката управленска наука – практика при обучението по фирмен мениджмънт”;
- “Моделирането на икономическите процеси и реализирането му в курса по математика в икономическите висши училища”;
- “Решаващи фактори при избора на система за управление ефективността на бизнеса”;
- “Третият сектор в дейността на университетите и алумни отношенията”.

Направена беше оценка на отношението: “университетски изследвания – национални и регионални политики”. Представени бяха данните от сравнителен анализ на политиките на Р. България и Чешката република във връзка със стимулиране на научните изследвания в университетите. Разгледани бяха съвременните аспекти на управлението на международни проекти.

Най-важните мерки, които бяха формулирани, са свързани с:

- изграждане на социални мрежи за придобиване на научна, пазарна и друга информация от българите, работещи в чужбина. Това може да стане чрез звено или към Министерския съвет, или към Министерството на икономиката;
- формиране на процедури за трансмисия на резултатите от дисертационни изследвания към МС. Например представители на министерствата да участват в заседанията на научните съвети към ВАК, да се запознават с авторефератите на защитаващите в тяхната сфера;

- създаване на подходяща социално-психична среда и заплащане труда на ИТ-специалистите с цел оставането им в страната и в българските фирми;

- използване на времето на кризата за експериментиране и усъвършенстване на социалноосигурителната система чрез ориентиране на теорията към научни изследвания с приложен характер.

Стана ясно, че една от най-силно открояващите се нужди е свързана с планирането и осъществяването на мерки за насърчаване на бизнес-организациите за съвместна работа с научни кадри. Така наречената мобилност ще допринесе за облекчено внедряване на резултатите от научните разработки. Всичко това на корпоративно равнище например може да помогне за един по-ефективен управленски процес по-конкретно чрез:

- увеличаване на ефективността на използване на ресурсите чрез нови методи и системи на организация;

- въвеждане на нови методически средства за оптимизиране движението на логистичните, информационните и паричните потоци;

- усъвършенстване на процедурите на изработване на оперативно-тактически и стратегически решения;

- по-гъвкаво реагиране на промените;

- подобряване на управленския контрол върху процесите и дейностите.

С оглед посоченото може да се оформи общото становище, че мерките и средствата, които ще се ангажират за тяхното внедряване, трябва да целят:

- подкрепа на пазара на български научни разработки;

- улесняване на бизнеса при привличането на учени и при съвместната дейност с тях;

- насърчаване на бизнес-организациите към влагане на финансови ресурси за придобиване на научни интелектуални продукти.

*

Изводите, които се наложиха в конферентните зали, са в подкрепа на становището, че висшите училища у нас генерират научен продукт. Те създават разнообразни разработки с практическа насоченост и могат да окажат реална подкрепа на потребителите на своя продукт - частния бизнес и обществения сектор, в усилията им да подобрят съответно своята конкурентоспособност и качество на работа.

В голямата си част данните от проведени научни изследвания, разработени методики, методологии, системи и др. са ориентирани към нуждите на практиката. Невинаги обаче те достигат до своите реални и потенциални потребители. Общ ангажимент и на двете страни трябва да бъде създаването на съвременни, модерни научни продукти и тяхното практическо използване за целите на повишаването ефективността на управленския процес.

Една възможна първа стъпка в тази насока би могла да бъде да се обсъди и вземе решение за провеждане на ежегоден научно-практически форум по актуални проблеми на социално-икономическото развитие на България, а най-добрите материали да се публикуват в междууниверситетско издание.

Доц. д-р Анатолий Асенов, доц. д-р Михаил Чиприянов